

Ministry
of Justice

Cyflwynwyd y Cynllun Gweithredu: 30^{fed} Mehefin 2022

**Ymateb i Gyd-arolygiad y System Gyfiawnder Troseddol:
Niwroamrywiaeth yn y System Gyfiawnder Troseddol,
Adolygiad o Dystiolaeth**

Cyhoeddwyd yr Adroddiad: 15^{fed} Gorffennaf 2021

RHAGARWEINIAD

Mae niwrowahaniaeth yn derm cyffredinol a ddefnyddir i ddisgrifio rhestr gynhwysol o anawsterau, gwahaniaethau, cyflyrau ac anhwylderau gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, anabledau dysgu, anawsterau dysgu, Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywioigrwydd (ADHD), Artistiaeth ac Anafiadau i'r Ymennydd.

Er bod niwrowahaniaeth yn wahanol iawn i anghenion iechyd meddwl, mae'n bwysig cydnabod ei bod yn debygol iawn bod perthynas yn bodoli rhwng niwrowahaniaeth ac anghenion iechyd meddwl. Fodd bynnag, gall pobl â nodweddion/cyflyrau niwrowahanol fod angen cymorth wedi'i theilwra a gwahanol iawn o'i gymharu ag ymyriadau mwy clinigol sy'n aml yn gysylltiedig ag anghenion iechyd meddwl, sy'n cynnwys ymyriadau sy'n cyfathrebu yn gymdeithasol, synhwyraidd ac addysgol.

Comisiynodd y cyn Arglwydd Ganghellor Robert Buckland CF Arolygiaeth Carchardai a Phrawf EM, gyda chefnogaeth gan Arolygiaeth Cwnstabiliaeth EM a'r Gwasanaethau Tân ac Achub, i gynnal Galwad annibynnol am Dystiolaeth ar niwroamrywiaeth oedolion yn y system gyfiawnder troseddol, a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf 2021.

Mae Arolygiaeth Carchardai EM, Arolygiaeth Prawf EM ar gyfer Cymru a Lloegr ac Arolygiaeth Cwnstabiliaeth EM a'r Gwasanaethau Tân ac Achub ar gyfer Cymru a Lloegr yn arolygiaethau annibynnol sy'n craffu ar yr amodau ar gyfer trin carcharorion a throseddwy. Maent yn adrodd ar eu canfyddiadau ar gyfer carchardai, Sefydliadau Troseddwy Ifanc ac effeithiolrwydd gwaith y gwasanaethau prawf a throseddau ieuencid ledled Cymru a Lloegr i'r Weinyddiaeth Gyfiawnder a Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi. Mewn ymateb i'r adroddiad, rhaid i Wasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi / Y Weinyddiaeth Gyfiawnder lunio cynllun gweithredu cadarn ac amserol i fynd i'r afael â'r argymhellion.

Mae'r cynllun gweithredu hwn yn cadarnhau a yw'r holl adrannau ac asiantaethau cyfrifol yn cytuno'n llwyr, yn cytuno'n rhannol neu'n anghytuno â'r argymhellion hynny a nodir yn y Galwad am Dystiolaeth (gweler y categorïau isod). Os cytunir ar argymhelliad neu os cytunir arno'n rhannol, mae'r cynllun gweithredu yn darparu camau penodol a chamau gweithredu penodol i fynd i'r afael â'r rhain. Mae'r camau gweithredu'n glir, yn fesuradwy, yn gyraeddadwy ac yn berthnasol gyda'r perchennog, ac mae amserlenni pob cam wedi'u nodi'n glir. Anfonir cynlluniau gweithredu at Arolygiaeth Carchardai Ei Mawrhydi a'u cyhoeddi ar wefan GOV.UK. Bydd y cynnydd mewn perthynas â'r gwaith gweithredu a chyflawni'r cynlluniau gweithredu yn cael ei fonitro ac yn cael ei adrodd.

Term	Diffiniad	Sylwadau ychwanegol
Cytunwyd	Cytunwyd ar yr holl argymhelliad, mae modd ei gyflawni ac mae'n fforddiadwy.	Dylai'r ymateb esbonio'n glir sut caiff yr argymhelliad ei gyflawni, ynghyd â'r amserlenni. Dylai camau gweithredu fod yn rhai CAMPUS (Cyraeddadwy, Amserol, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol, Synhwyrol), gymaint ag y bo modd. Dylai'r camau gweithredu fod yn ddigon penodol i gael eu holrhain ar gyfer cynnydd.
Cytunwyd yn Rhannol	Dim ond ar ran o'r argymhelliad y cytunwyd, mae'n gyraeddadwy, yn fforddiadwy ac fe fydd yn cael ei weithredu. Gallai hyn fod oherwydd na allwn weithredu'r argymhelliad cyfan oherwydd rhesymau comisiynu, polisi, gweithredol neu fforddiadwyedd.	Rhaid i'r ymateb nodi'n glir pa ran o'r argymhelliad fydd yn cael ei weithredu, ynghyd â champau CAMPUS, a rhaid iddo gael ei olrhain ar gyfer cynnydd. Rhaid cael esboniad ynghylch pam na allwn gytuno'n llawn ar yr argymhelliad – rhaid i hyn nodi'n glir ai rhesymau comisiynu, polisi, gweithredol neu fforddiadwyedd sy'n gyfrifol am hyn.
Heb Gytuno	Ni chytunwyd ar yr argymhelliad ac ni chaiff ei weithredu. Gallai hyn fod oherwydd rhesymau comisiynu, polisi, gweithredol neu fforddiadwyedd.	Rhaid i'r ymateb nodi'n glir y rhesymau pam ein bod wedi dewis yr opsiwn hwn. Rhaid cael esboniad ynghylch pam na allwn gytuno ar yr argymhelliad – rhaid i hyn nodi'n glir ai rhesymau comisiynu, polisi, gweithredol neu fforddiadwyedd sy'n gyfrifol am hyn.

CYNLLUN GWEITHREDU: Niwroamrywiaeth yn y System Gyfiawnder Troseddol: Adolygiad o'r Dystiolaeth

1. Rhif yr Argymhelliad	2. Argymhelliad	3. Cytunwyd/ Yn rhannol Cytunwyd/ Heb Gytuno	4. Ymateb Camau a Gymerwyd/a Gynlluniwyd	5. Perchennog Cyfrifol	6. Dyddiad targed
1	<p>Prif Argymhelliad:</p> <p>Er mwyn gwella'r canlyniadau i bobl niwrowahanol yn y System Gyfiawnder Troseddol, mae angen dull gweithredu cydgysylltiedig a thrawslywodraethol. Er mwyn rhoi'r arweiniad a'r cyfarwyddyd sydd eu hangen, dylai'r Weinyddiaeth Gyfiawnder weithio gyda'r Swyddfa Gartref, yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol a'r Adran Addysg, a Llywodraeth Cymru i ddatblygu strategaeth genedlaethol</p>	Cytunwyd yn Rhannol	<p>Rydym yn cytuno'n llwyr â rhan gyntaf yr argymhelliad hwn. Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi sefydlu Gweithgor Trawslywodraethol (yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y Swyddfa Gartref, Llywodraeth Cymru, yr Adran Addysg) o Uwch Swyddogion a Grŵp Gweithredol (y Weinyddiaeth Gyfiawnder, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi, Gwasanaeth Erlyn y Goron, y Swyddfa Gartref, y GIG, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu) o'r asiantaethau perthnasol i gydnabod yr angen am ymdrech ar draws y system i wella'r ddarpariaeth ar gyfer pobl niwrowahanol yn ystod pob cam o'r System Gyfiawnder Troseddol.</p> <p>Er mwyn sicrhau ein bod yn gallu datblygu a gweithredu gwelliannau ar draws y system, bydd y Gweithgor Trawslywodraethol a'r Grŵp Gweithredol yn ystyried pob cam allweddol o'r System Gyfiawnder Troseddol, gan gynnwys cyswllt cyntaf unigolyn â'r Heddlu, gwasanaethau Cyswllt a Dargyfeirio, llysoedd a dedfrydu, goruchwyliaeth prawf, carchar ac, yn olaf, ailsefydlu yn ôl i'r gymuned.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Polisi Iechyd a Menywod sy'n Droseddwr, y Weinyddiaeth Gyfiawnder</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y Swyddfa Gartref, y Weinyddiaeth Gyfiawnder a'u hasiantaethau.</p>	<p>Cwblhawyd yn Ionawr 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p>

	<p>drosfwaol. Dylid datblygu'r strategaeth hon ar y cyd â phobl sydd â phrofiad personol o niwrowahaniaeth.</p>		<p>Rydym eisoes wedi gwneud cynnydd sylweddol o ran cefnogi person niwrowahanol drwy gydol eu taith drwy'r System Gyfiawnder Troseddol. Erbyn hyn, mae gennym ganllawiau i ynadon a barnwyr i ystyried niwrowahaniaeth wrth ddedfrydu. Ar gyfer dedfrydau cymunedol, rydym yn treialu arbenigwyr niwroamrywiaeth fel rhan o'n Gofynion Triniaeth Dedfryd Gymunedol. Mewn carchardai, rydym wedi treialu rolau Rheolwr Cefnogi Niwroamrywiaeth mewn pedwar carchar ac rydym nawr yn bwriadu ymestyn hyn ymhellach. Mae'r Gwasanaeth Carchardai a Phrawf wedi datblygu Fframwaith Cymwyseddau Craidd Iechyd, Gofal a Lles i Oedolion ar gyfer Staff Carchardai a Phrawf, sy'n cynnwys ystyried anghenion pobl niwrowahanol. O ran ailsefydlu yn ôl i'r gymuned ar ôl cyfnod yn y carchar, rydym yn datblygu pasbort adsefydlu a fydd yn mabwysiadu dull personol, gan gynnwys ystyried carcharorion ag anawsterau dysgu/anabledau/gwahaniaethau, awtistiaeth neu ADHD.</p> <p>Fodd bynnag, cytunwyd yn rhannol â'r argymhelliad hwn, oherwydd bod angen i adrannau ac asiantaethau perthnasol y llywodraeth weithio gyda'i gilydd i fapio'r ffrydiau gwaith presennol ac yna asesu i weld ai strategaeth niwroamrywiaeth yw'r ffordd orau ymlaen. Bydd y Gweithgor Trawslywodraethol yn mapio'r polisiau, y strategaethau a'r ffrydiau gwaith presennol sy'n ymwneud â niwroamrywiaeth sy'n berthnasol i'r System Gyfiawnder Troseddol. Bydd y gwaith hwn hefyd yn cael ei gefnogi gan y Grŵp Gweithredol a fydd yn dwyn ynghyd yr asiantaethau lefel weithredol o'r holl adrannau perthnasol i sicrhau bod y System Gyfiawnder Troseddol yn ystyried niwrowahaniaeth yn ystod bob cam.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwyr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y Swyddfa Gartref, y Weinyddiaeth Gyfiawnder a'u hasiantaethau.</p>	<p>Tachwedd 2022</p>
--	---	--	--	--	----------------------

		<p>Bydd cyfnod archwilio'n cael ei gynnal dros chwe mis ar ôl ei gyhoeddi a bydd y cyfnod hwn yn cael ei ddefnyddio i benderfynu a oes angen strategaeth niwroamrywiaeth benodol ar gyfer y System Gyfiawnder Troseddol neu a oes modd ehangu'r polisïau a/neu'r strategaethau presennol sydd ar waith ar gyfer pobl niwrowahanol i gynnwys unrhyw fylchau sy'n ymwneud â'r System Gyfiawnder Troseddol.</p> <p>Mae'r camau gweithredu penodol ar gyfer y cyfnod archwilio yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bydd Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder yn datblygu ymyriadau i gefnogi anghenion pobl niwrowahanol sy'n dod drwy'r llys yn well, a byddant yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd yn yr adolygiad chwe mis o'r cynllun gweithredu. - Bydd Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder yn mapio ac yn gwerthuso prosesau sgrinio cyfredol, gweithdrefnau rhannu data a threalu Rheolwyr Cymorth Niwroamrywiaeth gan roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd yn yr adolygiad chwe mis o'r cynllun gweithredu. - Bydd Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu yn edrych ar enghreifftiau o'r addasiadau sy'n cael eu gwneud ar hyn o bryd ar gyfer pobl niwrowahanol sy'n dod i gysylltiad â'r 	<p>Pennaeth Dros Dro Hygyrchedd Defnyddwyr a Chymorth Gweithredol</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Grŵp Datblygu Strategol y Gyfarwyddiaeth Strategaeth, Cynllunio a Pherfformiad a Dirprwy Gyfarwyddwr Lleihau Aildroseddu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi</p> <p>Prif Swyddog Cynorthwyol gyda Heddlu Dyfnaint a Chernyw a'r arweinydd niwroamrywiaeth ar gyfer Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu</p>	<p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p>
--	--	---	--	--

			<p>heddlu ac yn rhoi diweddariad erbyn yr adolygiad chwe mis o'r cynllun gweithredu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bydd yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn archwilio'r bylchau sy'n gysylltiedig ag iechyd a gofal y tu hwnt i'r Strategaeth Awtistiaeth bresennol mewn perthynas â niwroamrywiaeth yn y System Gyfiawnder Troseddol. Bydd yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cwmpasu gwaith cysylltiedig ar draws yr Adran a GIG Lloegr ac yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf erbyn yr adolygiad chwe mis o'r cynllun gweithredu. - Bydd adrannau'n gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru yn ystod y cyfnod archwilio i ganfod synergeddau rhwng adrannau'r llywodraeth ac enghreifftiau o arferion gorau. 	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr Niwroamrywiaeth, anabledd ac Anabledd Dysgu, yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn yr Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y Swyddfa Gartref, y Weinyddiaeth Gyfiawnder a'u hasiantaethau.</p>	<p>Tachwedd 2022</p>
			<p>Mae swyddogion y Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi gweithio mewn partneriaeth â Revolving Doors i lansio fforwm profiad uniongyrchol ym mis Hydref 2021 i sicrhau bod profiad personol unigolion yn rhan annatod o'r broses o wneud polisiâu a phenderfyniadau gweithredol. Rydym wedi ymrwmo i ddefnyddio profiad personol aelodau'r fforwm fel sail i'r gwaith parhaus o ddatblygu a gweithredu'r cynllun gweithredu cyn y pwyntiau adolygu chwe mis a deuddeg mis.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Polisi Iechyd Troseddwr a Menywod sy'n Droseddwr, y Weinyddiaeth Gyfiawnder</p>	<p>(Wedi cwblhau) Tachwedd 2021</p>

2	<p>Dylid cyflwyno adnodd sgrinio cyffredin ar gyfer defnydd cyffredinol o fewn y System Gyfiawnder Troseddol, wedi'i ategu gan brotocol rhannu gwybodaeth sy'n nodi sut y dylid rhannu gwybodaeth yn briodol o fewn asiantaethau a rhyngddynt, er mwyn sicrhau bod addasiadau angenrheidiol a chefnogaeth ychwanegol yn cael eu darparu i unigolion wrth iddynt symud ymlaen drwy'r System Gyfiawnder Troseddol.</p>	Cytunwyd yn Rhannol	<p>Rydym yn cytuno'n llwyr â'r penderfyniad i adolygu ein defnydd presennol o'r adnodd sgrinio ar draws y System Gyfiawnder Troseddol. Bydd y Gweithgor Trawslywodraethol dan arweiniad y Weinyddiaeth Cyfiawnder yn ystyried yr angen a'r dichonoldeb o gyflwyno adnodd sgrinio cyffredin, sy'n briodol ar gyfer pob lleoliad CJS unigol, gan gynnwys ymarferoldeb, defnydd, fforddiadwyedd a gwerth am arian. Mae hyn yn cynnwys ystyried arferion sgrinio cyffredol gan asiantaethau partner, diogelwch gwybodaeth, dibenion rhannu gwybodaeth a chydymffurfio â GDPR, dyletswyddau cyfreithiol eraill ar rannu data, cyfrifoldebau polisi datganoledig Llywodraeth Cymru, yn ogystal â sefydlu a yw'r systemau TG a gwybodaeth presennol a ddefnyddir ar draws y System Gyfiawnder Troseddol yn gydnaws ac yn gallu rhannu'r math hwn o wybodaeth.</p> <p>Ar hyn o bryd mae'r Gwasanaeth Carchardai a Phrawf yn mapio ac yn ystyried nifer o ddulliau sgrinio gwahanol i nodi'r tebygolrwydd o nodweddion niwrowahanol, a fydd yn cael eu diweddarau yn yr adolygiad chwe mis o'r cynllun gweithredu.</p> <p>Hyd yma, mae'r gwaith mapio hwn wedi nodi gweithgareddau allweddol i'w cyflawni mewn partneriaeth â sefydliadau eraill (gan gynnwys GIG Lloegr/Gwella a'r Trydydd Sector lle bo hynny'n berthnasol) a fydd yn cefnogi'r gwaith o weithredu'r defnydd o adnodd sgrinio priodol ar draws yr ystad.</p> <p>Fodd bynnag, cytunwyd yn rhannol â'r argymhelliad hwn, oherwydd efallai nad defnyddio adnodd sgrinio cyffredin ar draws y System Gyfiawnder Troseddol yw'r un mwyaf priodol ym mhob lleoliad. Bydd rhagor o waith cwmpasu'n</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwyr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, Adran Addysg a'u hasiantaethau.</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Grŵp Datblygu Strategol y Gyfarwyddiaeth Strategaeth, Cynllunio a Pherfformiad</p>	<p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p>
---	--	---------------------	---	---	---

			cael ei wneud i bennu lefel yr adnoddau sgrinio sy'n addas i'r diben ar draws nifer o leoliadau (e.e. dalfeydd yr heddlu yn erbyn prosesau cynefino'r carchardai).		
3	Dylid casglu a chyfuno data sgrinio'n systematig er mwyn darparu asesiad mwy cywir o ba mor gyffredin yw niwrowahaniaeth i lywio'r gwaith o ddadansoddi anghenion a chynllunio gwasanaethau ar bob lefel yn y System Gyfiawnder Troseddol.	Cytunwyd yn Rhannol	<p>Rydym yn cytuno ag egwyddor yr argymhelliad hwn. Fodd bynnag, cytunwyd yn rhannol ei fod yn dibynnu ar ganlyniad cam dau.</p> <p>Bydd y Gweithgor Trawslywodraethol a'r is-grwpiau perthnasol yn penderfynu i ba raddau y mae'r wybodaeth hon yn cael ei chofnodi ar systemau TG perthnasol, beth yw pwrpas coladu data a beth all ei olygu o ran buddion. Rhaid i ni hefyd nodi sut mae cael gafael ar y data presennol er mwyn darparu asesiad mwy cywir o ba mor gyffredin yw niwrowahaniaeth. Fel rhan o'r Grŵp Gweithredol, bydd yr holl asiantaethau'n gweithio gyda thimau digidol i ddeall a oes modd rhannu data ar draws y systemau TG rhyngadrannol.</p> <p>Mae cryn gynydd wedi'i wneud eisoes o ran gwella'r broses o rannu gwybodaeth am niwrowahaniaeth. Fel rhan o'r prosiect cyflymu carchardai, mae Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi yn cofnodi niwrowahaniaeth ym mhrif gofnod y carcharor ar ei system reoli mewn pedwar safle peilot. Cyflwynir y wybodaeth niwrowahaniaeth hon, ynghyd â data addysg, sgiliau a gwaith arall, mewn un system am y tro cyntaf – gan roi mynediad clir a rhwydd at ddarlun cyflawn o'r carcharor, fel y gellir sefydlu mecanweithiau cefnogi priodol.</p> <p>Yn y Papur Gwyn ar y Strategaeth Carchardai, gwnaethom ailadrodd ymrwymiad y llywodraeth i helpu unigolion i droi eu cefnau ar droseddau drwy ddatblygu pasbort adsefydlu. Bydd y pasbort yn</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwyr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwrowahaniaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, Llys Gwarchod, a Llywodraeth Cymru</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Lleihau Aildroseddu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Lleihau Aildroseddu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM</p>	<p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p>

			<p>dod â'r wybodaeth a'r gwasanaethau allweddol at ei gilydd i helpu'r rhai sy'n gadael y carchar i fynd i'r afael â'r hyn sy'n eu cymell i droseddu dro ar ôl tro a sicrhau bod y broses o drosglwyddo i'r gymuned yn ddidrafferth. Byddwn yn defnyddio dull personol i lywio datblygiad y pasbort i sicrhau ei fod yn addasu i'r heriau a wynebir gan grwpiau penodol, fel y carcharorion hynny sydd ag anawsterau dysgu/anableddau/gwahaniaethau, awtistiaeth neu ADHD. Bydd hyn yn symud oddi wrth ddull gweithredu sy'n addas i bawb a thuag at ddull mwy personol ac integredig sy'n seiliedig ar anghenion unigol y troseddwr.</p> <p>Bydd y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf yn parhau i gyfrannu at drafodaethau'r Grŵp Gweithredol a'r Gweithgor Trawslywodraethol a bydd yn rhoi diweddariad yn y cynllun gweithredu diwygiedig ar ôl chwe mis.</p> <p>Fel y soniwyd uchod, er mwyn gwella'r broses o rannu data ar hyd oes taith person niwrowahanol drwy'r System Gyfiawnder Troseddol, bydd y grŵp gweithredol yn edrych ar bob cam o'r System Gyfiawnder Troseddol, gan ddechrau gyda'r Heddlu, hyd at adsefydlu yn ôl i'r gymuned. Bydd y wybodaeth hon wedyn yn cael ei defnyddio i ddiweddarau'r cynllun gweithredu yn ystod y cyfnod chwe mis.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Lleihau Aildroseddu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, Llys Gwarchod, a Llywodraeth Cymru</p>	<p>Tachwedd 2022</p> <p>Tachwedd 2022</p>
4	Dylid datblygu rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant arbenigol a'i	Cytunwyd yn Rhannol	Rydym yn cytuno'n llwyr â'r penderfyniad i godi ymwybyddiaeth, gwella hyfforddiant ac annog pob adran ac asiantaeth iechyd, cyfiawnder a phlisma i godi ymwybyddiaeth ymhlith eu staff eu hunain.	Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal	Tachwedd 2022

	<p>chyflwyno i staff sy'n gweithio mewn gwasanaethau cyfiawnder troseddol. Ar gyfer staff rheng flaen, dylai'r dysgu hwn fod yn eang, yn orfodol, yn codi ymwybyddiaeth o gyflyrau niwrowahanol a sut maent yn effeithio ar gyfathrebu ac yn cael eu cefnogi gan strategaethau ymarferol ar gyfer gweithio gyda phobl niwrowahanol. Dylid darparu hyfforddiant mwy arbenigol ar gyfer staff sydd ei angen ar gyfer eu swydd. Dylid datblygu a chyflwyno'r rhaglen drwy ymgynghori â phobl sydd â phrofiad personol o niwrowahaniaeth.</p>		<p>Fodd bynnag, cytunwyd yn rhannol â'r argymhelliad hwn, oherwydd er bod holl adrannau'r llywodraeth, asiantaethau a Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i godi ymwybyddiaeth o niwroamrywiaeth yn y System Gyfiawnder Troseddol, mae angen mwy o fapio a bydd yn cael ei wneud drwy'r Gweithgor Trawslywodraethol. Dylai pob adran nodi pa hyfforddiant niwroamrywiaeth, os o gwbl, y maent yn ei hyrwyddo ar hyn o bryd, pa gynlluniau, os o gwbl, sydd ganddynt i ddarparu hyfforddiant, a sefydlu pa gyfleoedd sydd ar gael i gyflwyno pecynnau hyfforddi cyfredol gan ddefnyddio dull rhyngadrannol lle bo hynny'n briodol.</p> <p>Mae'r Weinyddiaeth Cyfiawnder a'r Gwasanaeth Carchardai a Phrawf eisoes wedi dechrau rhaglen codi ymwybyddiaeth. Er enghraifft, drwy'r Gynhadledd 'What Good Looks Like' a gynhaliwyd ar y cyd rhwng Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi a GIG Lloegr ar 1 Hydref 2021. Bydd y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn gweithio gyda Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM a GIG Lloegr i barhau i gynnal digwyddiadau dilynol ynghylch y pwnc hwn. Mae'r Weinyddiaeth Cyfiawnder eisoes wedi dechrau cynnal cyfres o sesiynau hyfforddi gyda thimau polisi, i sicrhau bod ystyriaeth i gyflyrau niwrowahanol yn cael ei gwreiddio'n llawn yn y gwaith o ddatblygu polisïau.</p> <p>Ym mis Ionawr 2022 comisiynwyd Sgiliau ar gyfer Cyfiawnder gan y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf i ddatblygu Fframwaith Cymwyseddau Craidd Iechyd, Gofal a Lles Oedolion ar gyfer Staff Carchardai a Phrawf. Bydd y fframwaith yn cynnwys galluoedd craidd sy'n disgrifio'r wybodaeth, y sgiliau a'r</p>	<p>Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, Llys Gwarchod, a Llywodraeth Cymru</p> <p>Pennaeth Grŵp Gwasanaethau Adsefydlu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM</p>	<p>Mawrth 2022</p>
--	---	--	--	---	--------------------

			<p>ymddygiad sy'n ofynnol ar gyfer y rheini sy'n gweithio gydag unigolion agored i niwed sydd wedi'u caethiwo. Mae'r fframwaith yn mabwysiadu dull gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, sy'n cydnabod, yn gwerthfawrogi ac yn adeiladu ar yr unigolrwydd hwn, boed hynny'n niwrowahanol neu'n niwronodweddiadol. Mae'r fframwaith wrthi'n cael ei ddatblygu gyda dyddiad gorffen o 31 Mawrth 2022.</p> <p>Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder hefyd wedi ymrwymo i gyflwyno 'Pecyn Hyfforddiant Niwroamrywiaeth Cenedlaethol' erbyn diwedd 2022 er mwyn sicrhau ein bod yn cydymffurfio â Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus. Mae rhywfaint o hyfforddiant niwroamrywiaeth lefel sylfaen eisoes wedi cael ei roi ar waith fel mater o drefn ar gyfer staff yn y carchar a'r gwasanaeth prawf. Bydd y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn annog adrannau eraill y llywodraeth ac asiantaethau statudol i gynyddu hyfforddiant arbenigol ar gyfer unigolion, er enghraifft y rheini sy'n gweithio ym maes iechyd ac addysg. Bydd angen hyfforddiant mwy manwl, adnoddau addas ac asiantaethau unigol i'w rhoi ar waith.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Polisi Iechyd a Menywod sy'n Droseddwr, y Weinyddiaeth Gyfiawnder</p>	<p>Erbyn diwedd 2022.</p>
5	<p>Dylid gwneud addasiadau i ddiwallu anghenion y rhai sydd â chyflyrau niwrowahanol drwy'r System Gyfiawnder Troseddol. Dylai adrannau a chyrrff perthnasol weithio gyda'i gilydd i ragweld anghenion a gwneud</p>	<p>Cytunwyd yn Rhannol</p>	<p>Rydym wedi ymrwymo'n llwyr i ddiwallu anghenion pobl niwrowahanol ac rydym yn ceisio sicrhau bod addasiadau rhesymol ac ymddygiadol yn cael eu mabwysiadu drwy hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth. Fodd bynnag, cytunwyd yn rhannol â'r argymhelliad hwn, oherwydd bod amgylcheddau ffisegol mewn lleoliadau cyfiawnder troseddol yn cyfyngu arnom mewn rhai achosion.</p> <p>Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder a'i hasiantaethau wedi datblygu cefnogaeth i bobl niwrowahanol, a byddant yn parhau i wneud hynny yn y dyfodol. O</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, a Llywodraeth Cymru</p>	<p>Tachwedd 2022</p>

	<p>addasiadau. Mae newidiadau syml a chost isel i raddau helaeth i greu amgylcheddau, cyfathrebu a diwylliant staff sy'n gyfeillgar i niwroamrywiaeth yn debygol o fod o fudd i'r rhai sy'n dod i gysylltiad â'r System Gyfiawnder Troseddol, waeth beth fo'u cyflyrau niwrowahanol, a dylid gwneud hynny cyn gynted â phosibl</p>		<p>ran carchardai, mae'r holl garcharorion yn cael sgriniad iechyd cynhwysfawr yn ystod eu hwythnos gyntaf i ganfod anghenion iechyd (gan gynnwys dull wedi'i deilwra ar gyfer trin cyffuriau). Mae gennym eisoes sawl adain arbenigol, gan gynnwys y rhai yng Ngharchar EM y Parc a Wakefield, sydd wedi'u cynllunio i ddarparu ar gyfer anghenion unigolion niwrowahanol. Bydd y rhaglen adeiladu carchar yn y dyfodol yn seiliedig ar dystiolaeth sydd ar gael am egwyddorion dylunio. Gall carchardai hefyd weithio gyda'r Gymdeithas Awtistiaeth Genedlaethol i ennill Achrediad Awtistiaeth, sy'n cynnwys darparu ystafelloedd synhwyrau neu adain ar wahân ar gyfer carcharorion awtistig ac mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi ymrwmo i hyrwyddo achrediad awtistiaeth ar draws yr ystad. Gall carchardai yng Nghymru geisio achrediad drwy'r cynllun ASD Aware (Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistiaeth), sy'n cael ei hyrwyddo drwy'r Tîm Awtistiaeth Cenedlaethol.</p> <p>Fel y nodwyd ym Mhapur Gwyn y Strategaeth Carchardai, roeddem wedi ymrwmo i gyflwyno Rheolwyr Cefnogi Niwroamrywiaeth i garchardai; hyd yma rydym wedi gwneud hyn mewn pedwar carchar. Maent wedi rhoi prosesau gwell ar waith i ganfod a chefnogi carcharorion sydd ag anghenion niwrowahanol ac maent wedi dangos bod modd gwneud llawer mwy yn y maes hwn. Er enghraifft, mae darpariaeth wedi'i theilwra mewn derbynfydd carchardai i helpu'r rheini sy'n niwrowahanol i gymryd rhan mewn gwasanaethau ar ddechrau eu dedfryd; wedi cyflwyno sesiynau codi ymwybyddiaeth niwroamrywiaeth er mwyn gwella sgiliau staff; ac mae hyrwyddwyr adain wedi cael eu cyflwyno i wella mynediad at addysg, sgiliau a gwaith a gwasanaethau eraill. Rydym yn bwriadu ehangu'r rôl hon ymhellach ar draws y carchardai</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Lleihau Aildroseddu, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf EM</p>	<p>Tachwedd 2022</p>
--	--	--	---	--	----------------------

			<p>a byddwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd yn y cam adolygu chwe mis.</p> <p>Ym mis Hydref 2021, cyflwynodd y Rhaglen Gofynion Triniaeth Dedfryd Gymunedol Arbenigwr Niwroamrywiaeth a all gynnig arbenigedd clinigol poblogaethau niwrowahanol am flwyddyn a ariennir gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder. Mae cynllun cyflawni yn arwain y gwaith hwn a fydd yn arwain at fframwaith o argymhellion, a fydd yn cael ei roi ar waith yn ystod 2022/23, gan ddarparu dull gweithredu cyson ledled Cymru a Lloegr. Darperir diweddariad o'r cynllun cyflawni ar bwynt chwe mis y cynllun gweithredu hwn.</p> <p>Er ei fod yn annibynnol ar y Llywodraeth, dylid nodi bod y Cyngor Dedfrydu wedi cyhoeddi <u>canllaw</u> diffiniol newydd yn 2020 ar gyfer dedfrydu troseddwy ag anhwylderau meddwl, anhwylderau datblygiadol a namau niwrolegol. Am y tro cyntaf, mae hyn wedi rhoi canllawiau i farnwyr ac ynadon i'w cynorthwyo i ddedfrydu yn y maes cymhleth hwn, gan ddarparu eglurder a thryloywder ynghylch y broses ddedfrydu ar gyfer y grŵp hwn o droseddwy.</p>	Dirprwy Gyfarwyddwr, Polisi Iechyd a Menywod sy'n Droseddwy, y Weinyddiaeth Gyfiawnder	Tachwedd 2022
6	Dylai asiantaethau'r System Gyfiawnder Troseddol weithio gyda'i gilydd, a chyda sefydliadau eraill yn y sector statudol a'r trydydd sector mewn modd cydlynol, i ddeall a diwallu anghenion unigolion niwrowahanol yn y gymuned, atal troseddu a chefnogi adsefydlu.	Cytunwyd	<p>Rydym yn cytuno'n llwyr â'r argymhelliad hwn. Mae Gweithgor trawslywodraethol o uwch swyddogion wedi cael ei sefydlu, a fydd yn cwrdd bob chwarter ac mae Grŵp Gweithredol wedi cael ei sefydlu, a fydd yn cwrdd bob mis i ddechrau yn ystod y cam cwmpasu chwe mis.</p> <p>Fel y nodwyd yng ngham pedwar, cynhaliodd y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf a GIG Lloegr gynhadledd ar y cyd o'r enw 'What Good Looks</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr Cyfatebol sy'n gyfrifol am Bolisi Niwroamrywiaeth yn y Gwasanaeth Carchardai a Phrawf, Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu, a Llywodraeth Cymru</p> <p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Tîm Amrywiaeth a Chynhwysiant, Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi</p>	<p>Tachwedd 2022</p> <p>Cwblhawyd ym mis Hydref 2021</p>

		<p>Like, Supporting Neurodiversity in Prisons' ar 1 Hydref 2021.</p> <p>Mae'r Weinyddiaeth Gyfiawnder wedi gweithio gydag asiantaethau'r trydydd sector, fel CLINKS a Revolving Doors Agency, a bydd yn parhau i wneud hynny, er mwyn ymgysylltu ag ymarferwyr a phobl sydd â phrofiad uniongyrchol yn y broses o ddatblygu'r cynllun gweithredu hwn a'r ffrydiau gwaith cysylltiedig.</p>	<p>Dirprwy Gyfarwyddwr, Polisi Iechyd a Menywod sy'n Droseddwyr, y Weinyddiaeth Gyfiawnder</p>	<p>Cwblhawyd ym mis Tachwedd 2021</p>
--	--	--	--	---------------------------------------

Argymhellion	
Cytunwyd	1
Cytunwyd yn Rhannol	5
Heb Gytuno	0
Cyfanswm	6

